

Висновки з даного дослідження та перспективи. Отже, одним із завдань сучасної американської школи є формування освіченого, комунікабельного, конкурентоспроможного, економічно підготовленого громадянина, котрий здатний започатковувати та розвивати підприємництво. Підприємницька компетентність розглядається як знання щодо створення та розширення підприємства, вміння та досвід розвитку бізнесу, забезпечення працевлаштування та можливість самореалізації.

Подальшого вивчення потребують питання діагностики підприємницької компетентності, розроблення ефективних форм та методів розвитку підприємницької компетентності в учнів підліткового віку США, порівняльний аналіз розвитку підприємницької компетентності в школах України та США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bacigalupo M., Kamylylis P., Punie Y., VandenBrandt G. *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2016. P. 20–21. doi:10.2791/593884.
2. Colombo M., Grilli L. Founders' human capital and the growth of new technology-based firms. A competence-based view. *Research Policy*. 2005. Issue 34. P. 795–816.
3. Ferrari A. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence. *JRC Science and Policy Reports*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2013. 45 p.
4. Hayton J. C. et al. National culture and entrepreneurship: A review of behavioral research. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2002. Vol. 26, No. 4. P. 33–52.

Наталія Ставчук,
викладач,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Активізація глобальних інтеграційних процесів, включаючи розширення міжнародної співпраці в різних сферах професійної діяльності, є одним з найважливіших елементів сучасного світогляду. В результаті цих процесів значно зріс попит на фахівців, які володіють іноземною мовою. Очевидно, що застосування комунікативного підходу до викладання іноземних мов студентам

вищих навчальних закладів є загально визнаним у багатьох країнах і є найефективнішим способом формування мовних комунікативних компетентностей майбутніх фахівців у певній галузі.

Необхідно зазначити, що більшість дослідників (Л. Бахман, К. Кендлін, Дж. Річардс, Т. Роджерс та інші) погоджуються, що комунікативний підхід слід називати «підходом», а не «методом», оскільки, на думку Дж. Річардса, підхід набагато ширше поняття, ніж метод. Підхід – це складна категорія, яка визначає не тільки стратегію, а й вибір методів навчання, які реалізують цю стратегію та забезпечують варіативність її інтерпретацій [3].

Незважаючи на усталену думку про те, що Д. Хаймс є основоположником комунікативної теорії, Дж. Річардс і Т. Роджерс довели, що витoki комунікативного підходу можна знайти в американській доктрині 1930-х років, згідно з якою навчання було організовано з урахуванням потреб майбутнього професійного спілкування [4].

Як відомо, формування комунікативної компетентності вимагає переорієнтації викладача на особистісно-діяльнісну модель взаємодії зі студентами. Це передбачає активне залучення самого студента до пошукової навчально-пізнавальної діяльності, організованої на основі внутрішньої мотивації, організацію спільної діяльності, партнерських стосунків викладачів і студентів; забезпечення діалогового спілкування не лише між викладачами й студентами, а й між самими студентами в процесі здобування нових знань [2].

«Згідно з комунікативно-діяльнісним підходом та з урахуванням навчального й життєвого досвіду студентів, їхніх інтересів і схильностей, зростає пріоритетність методів і форм навчальної діяльності, що забезпечують соціальну взаємодію студентів у процесі комунікації. Насамперед, такими можуть бути інтерактивні методики навчання, що дають можливість виконувати комунікативно-пізнавальні завдання засобами іншомовного спілкування: інформаційно-комунікаційні технології, рольові ігри, навчальні ситуативні завдання, парні та групові форми роботи, проектна діяльність тощо. Вони сприяють формуванню у студентів готовності до самостійної діяльності,

до роботи в колективі, толерантного ставлення до всіх учасників соціальної взаємодії, до власної відповідальності за результативність виконаного завдання та критичного ставлення до отриманих результатів» [1].

З огляду на той факт, що досягнення комунікативних цілей є кінцевим результатом комунікативного акту, доцільним буде створення на занятті атмосфери природного мовного середовища, оскільки в цьому випадку студенти набувають навичок автономного аналізу мовних одиниць. Наприклад, коли викладач бачить, що студенти роблять мовленнєві помилки (які часто тісно пов'язані з особливостями мислення рідною мовою), він або вона виконує роль іноземця, який або «не може зрозуміти» граматично неправильне мовлення, або, у разі неадекватно сформульованих запитань, дає неадекватні відповіді, що змушує студентів використовувати граматично та стилістично правильні моделі мовлення. Вищезгаданий метод дозволяє реалізувати принцип імпліцитного вивчення граматичних правил не за допомогою формул вивчення мови, а природним шляхом, під час спілкування.

Доречно згадати, що навчання іноземних мов переважно базується на принципі колективності навчання, що є одним із найважливіших принципів комунікативного підходу. Це означає, що групова робота організовується на основі співпраці. У цьому випадку викладач стає не лише ретранслятором знань, але й радником та організатором тренінгу, посібником з методів навчання, розробником навчальних матеріалів. У цьому випадку вчитель має рівні права як суб'єкт навчальної комунікативної діяльності. Очевидно, що не всі студенти почуваються однаково комфортно під час групових дискусій, тому для розкриття свого творчого потенціалу слід використовувати роботу в парах. Також можна дати студентам індивідуальний проект, результати якого потім будуть представлені та обговорені. Завдяки такій варіативності підбору завдань усі студенти можуть активно брати участь у груповій роботі на занятті. Як результат, підвищується ефективність засвоєння навчальних матеріалів.

Однак слід зазначити, що, незважаючи на незаперечні переваги комунікативного підходу у викладанні іноземних мов, представники світового

педагогічного співтовариства досі не мають одностайної думки щодо найбільш ефективного способу вивчення активної лексики, що є основою функціонального застосування іноземної мови. Тому, незважаючи на те, що до цього часу представники світового педагогічного співтовариства ще не повністю визначились, чи застосовувати, чи ігнорувати традиційні методи викладання іноземних мов на користь єдиного комунікативного підходу, ми вважаємо, що найефективніших результатів навчання можна досягти за умови застосування складної системи, яка повинна включати як елементи традиційних методів, так і інноваційні підходи у навчанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буренко В. Стратегічні напрями розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти. *Іноземні мови в сучасній школі*. 2012. № 4. С. 28–33.
2. Хом'як А. Особистісно-діяльнісний підхід як важлива умова формування комунікативної компетентності учнів у процесі вивчення англійської мови. *Молодь і ринок*. 2008. № 2 (37). С. 129–134.
3. Richards, J. (2006). Forty Years of Language Teaching. *Language Teaching*, No 40 (1), pp. 1–15.
4. Richards, J., Rodgers, T. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 270 p.

Olha Sushkevych,
PhD in Philology, Associate Professor,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
(Uman, Ukraine)

COMMUNICATIVE LEADERSHIP: WHO IS THE HERO?

Every time we meet different people in our life. All of them play specific role in it but some play the biggest part – your mother, your boss, husband or wife, the president, your favourite actor or a dreadful politician, or Napoleon Bonaparte etc. Who knows but to some extent they influenced us and made us who we are. We absorb other people's ideas and guidelines due to a very specific fluidic charisma, sometimes assertiveness or eagerness, manner of speaking or behavior etc. Everything that is called “communicative leadership”. Thus, *the objective* of this paper is to analyze different approaches to the notion “communicative leadership”.